

Nr 13

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1969/70 inom industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

(5:e avd.)

DRIFTBUDGETEN

Trettonde huvudtiteln

Industridepartementet m. m.

1. **Industridepartementet.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1, bilaga 15 (punkt A 1, s. 9—10 i utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 3 januari 1969) föreslagit riksdagen att till Industridepartementet för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 4 870 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 323 av herr Brundin m. fl. samt II: 367 av herr Burenstam Linder och fröken Ljungberg har hemställts att riksdagen måtte besluta att statliga företag skall till statsverket erlægga marknadsmässig ersättning för från departement och andra myndigheter mottagna tjänsteprestationer, som icke även utgår till privata företag, samt att riksdagen måtte besluta att till Industridepartementet för budgetåret 1969/70 anvisa ett med 1 000 000 kr. nedsatt belopp av 3 870 000 kr.

Utskottet. Industridepartementet inrättades den 1 januari 1969. Departementet har i huvudsak övertagit de uppgifter som tidigare legat på finansdepartementets s. k. ekonomienheter. Under departementets handläggning faller sålunda ärenden rörande näringspolitik, statsägda bolag, industri och hantverk, energiförsörjning, bergsbruk, teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

Riksdagen har medgivit att kostnaderna under tiden den 1 januari—den 30 juni 1969 för departementet får bestridas från vederbörande anslag under andra och sjunde huvudtitlarna.

Kungl. Maj:t har föreslagit att under ifrågavarande anslagsrubrik skall

anvisas 4 870 000 kr. I motionerna I: 323 och II: 367 yrkas att medelsanvisningen skall begränsas till 3 870 000 kr. Utskottet har inte funnit några bärande skäl anförda för detta motionsyrkande, varför utskottet avstyrker detsamma och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning.

I motionerna framförs vidare yrkande om att statliga företag till statsverket skall erlægga marknadsmässig ersättning för från departement och andra myndigheter mottagna tjänsteprestationer som inte utgår även till privata företag.

Med anledning av detta yrkande vill utskottet först framhålla att inrättandet av det nya departementet och överförandet till detta av ärenden rörande de statliga företagen i nu ifrågavarande avseenden inte innebär några skillnader mot vad tidigare gällt. Vidare torde det förhålla sig så att de i motionerna avsedda tjänsteprestationerna i vad avser industridepartementet i väsentlig omfattning är att hänföra till funktioner som staten såsom ägare av företagen har att fullgöra.

Arbetet med programbudgetering pågår och företagsdelegationen har nyligen framlagt ett förslag om samordningen av de statliga företagen. Detta talar enligt utskottets mening mot att riksdagen nu binder sig för viss lösning. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet i fråga.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 323 och II: 367 i vad de avser medelsanvisningen till *Industridepartementet* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 4 870 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 323 och II: 367 såvitt de icke behandlats under 1.

2. **Kommittéer m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt A 2, s. 10—11) och hemställer

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

3. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt A 3, s. 11) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Industri m. m.

4. **Statens institut för hantverk och industri: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt B 1, s. 12—13) föreslagit riksdagen att till Statens institut för hantverk och industri: Förvaltningskostnader för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 894 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 575 av herr Stefanson m. fl. och II: 661 av herr Sjönell m. fl. har hemställts att riksdagen måtte bevilja statens institut för hantverk och industri ett anslag på 200 000 kr. för bl. a. utrednings- och forskningsverksamhet om de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagens problem och utvecklingsmöjligheter.

Utskottet. Utredningen om statens institut för hantverk och industri avlämnade i början av december i fjol betänkandet Aktiv företagsutveckling. Utredningen har enligt sina direktiv haft att överväga inriktningen och omfattningen av institutets verksamhet, lämplig organisationsform samt frågan om framtida statliga bidrag.

Kungl. Maj:t har föreslagit en förstärkning av medelsanvisningen till institutet med 100 000 kr. Ifrågavarande anslag föreslås skola upptas med 2 894 000 kr.

Motionerna I: 575 och II: 661 har hänvisats till bankoutskottet i vad de avser genomförande av viss utredningsverksamhet beträffande de mindre och medelstora företagen och till statsutskottet i vad de avser anvisande av medel till utredningen. Med hänvisning till bankoutskottets utlåtande nr 10 avstyrker statsutskottet motionsyrkandet i vad det avser anvisande av medel.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 575 och II: 661, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Statens institut för hantverk och industri: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 2 894 000 kr.

5. **Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 2—B 4, s. 13—15) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m.* ett reservationsanslag av 1 518 000 kr.,

2. till *Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning* ett reservationsanslag av 400 000 kr.,

3. till *Befrämjande av hemslöjden* ett reservationsanslag av 600 000 kr.

Bergsbruk

6. **Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 3, s. 16—20) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 6 700 000 kr.,
2. till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 2 650 000 kr.,
3. till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 600 000 kr.

7. **Sveriges geologiska undersökning: Prospektering.** Kungl. Maj:t har (punkt C 4, s. 20—22) föreslagit riksdagen att till Sveriges geologiska undersökning: Prospektering för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 14 800 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 272 av herr Werner och II: 304 av fru Marklund m. fl. har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att malmprospekteringsverksamheten ökas och frågan om etablering av förädlingsindustrier i anslutning till gjorda fyndigheter beaktas.

Utskottet. På grundval av ett av geologiska undersökningen för verksamhetsåret 1969/70 presenterat program föreslår Kungl. Maj:t att förevarande anslag tas upp med 14,8 milj. kr. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 272 och II: 304 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att malmprospekteringsverksamheten ökas. Inom 1964 års geologiutredning pågår enligt statsrådsprotokollet överväganden om statens insatser bl. a. såvitt gäller malmprospektering och utskottet kan inte anse den av motionärerna yrkade åtgärden påkallad.

Motionerna behandlar också frågan om etablering av förädlingsindustrier. Industrietableringsdelegationen har tillkallats i syfte att genom statligt företagande skapa nya sysselsättningstillfällen framför allt i skogslänen. Med erinran härom avstyrker utskottet även motionerna i nu förevarande avseende.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 14 800 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 272 och II: 304.

8. **Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt C 5, s. 22—23) och hemställer

att riksdagen till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 kr.

9. **Bergsstaten.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt C 6, s. 23—24) och hemställer

att riksdagen till *Bergsstaten* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 773 000 kr.

Energiförsörjning

10. **Statens elektriska inspektion och Kostnader för vissa nämnder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 1—D 2, s. 25—26) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Statens elektriska inspektion* ett förslagsanslag av 2 216 000 kr.,

2. till *Kostnader för vissa nämnder* ett förslagsanslag av 43 000 kr.

11. **Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.** Kungl. Maj:t har (punkt D 3, s. 26—28) föreslagit riksdagen att a) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr., b) medge att under budgetåret 1969/70 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr. samt c) medge att under budgetåret 1969/70 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 651 av herr Erik Olsson m. fl. och II: 762 av herr Sundelin m. fl. har hemställts att riksdagen måtte uttala att stödverksamheten bör fortsättas i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt att glesbygdistributionens kostnader kan uppbäras av mera lönsam distribution samt att omfattningen av stödet anpassas efter de behov som efter hand anmäls av kommerskollegium.

Utskottet. Enligt kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning äger kommerskollegium bevilja stöd till ny-

anläggning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier.

Eldistributionsutredningen har hösten 1968 avgett betänkandet Eldistributionens rationalisering (SOU 1968: 39). Av statsrådsprotokollet framgår att departementschefen har för avsikt att för Kungl. Maj:t anmäla förslag att föreläggas 1969 års riksdag rörande organisationen m. m. av statens insatser för eldistributionens ordnande. Då sålunda frågan om den framtida utformningen av stödet åt landsbygdens elförsörjning ej genom statsverkspropositionen underställts riksdagens prövning har utskottet ej funnit anledning att i detta sammanhang behandla denna fråga vilket utskottet här velat anmäla med anledning av yrkandena i motionerna I: 651 och II: 762. Utskottet kommer att uppta motionerna till sakbehandling i ett senare sammanhang.

Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning under ifrågavarande anslagsrubrik biträder utskottet. Vad beträffar medgivande att under budgetåret 1969/70 bevilja bidrag och statlig garanti för lån har utskottet ansett sig kunna lämna Kungl. Maj:ts förslag utan erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.,

2. medger att under budgetåret 1969/70 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,

3. medger att under budgetåret 1969/70 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

Teknisk utveckling m. m.

12. Styrelsen för teknisk utveckling. Kungl. Maj:t har (punkt E 1, s. 29—45) föreslagit riksdagen att a) till Styrelsen för teknisk utveckling för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 000 kr., b) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1969/70 godkänna avtal rörande stöd till kollektiv teknisk forskning m. m. som inberäknat löpande avtal innebär åtaganden av högst 19 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1969/70—1973/74 samt c) godkänna att av den vinst som år 1969 tillfaller staten från Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag högst 20 000 000 kr. avsätts till Malmfonden.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 167 av herr Nyman m. fl. och II: 181 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att de ekonomiska och organisatoriska formerna för ett väsentligt ökat stöd åt målinriktad forskning avseende framställning och utnyttjande av nya proteinrika livsmedel snarast utreds samt att ett särskilt organ underställt styrelsen för teknisk utveckling (STU) inrättas för nämnd forskning och utveckling,

dels de likalydande motionerna I: 486 av herrar Nyman och Stefanson samt II: 556 av herr Löfgren m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte besluta 1. att en teknisk-ekonomisk utredning tillsättes för att utröna vilken vikt ökad satsning på teknisk forskning och utveckling i sysselsättningsskapande och kostnadsbesparande syfte kan få, 2. att beställningsforskning och forskningsförmedling verkställs genom ett fristående institut, underställt styrelsen för teknisk utveckling, 3. att frågan om den centrala forskningsorganisationen och forskningsberedningens framtida status utreds och förslag därom föreläggs riksdagen, 4. att förslag om ökade bidrag för internationell forskningssamverkan föreläggs 1970 års riksdag, 5. att den tekniska informationen till allmänheten och riksdagens ledamöter blir föremål för utredning och förslag samt föreläggs 1970 års riksdag,

dels motionen I: 668 av herr Wallmark och fröken Stenberg vari hemställts att riksdagen måtte besluta att till Styrelsen för teknisk utveckling för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 97 507 000 kr.

Utskottet. Under år 1968 har en omfattande organisatorisk reform genomförts av det statliga stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete genom att styrelsen för teknisk utveckling inrättats.

Styrelsen för teknisk utveckling lämnar bidrag till tekniska forskningsprojekt och lån eller bidrag med villkorlig återbetalningsskyldighet till industriellt utvecklingsarbete. Vidare svarar styrelsen för långsiktigt stöd till kollektivt industriellt forsknings- och utvecklingsarbete enligt avtal med stiftelser eller andra företrädare för skilda industribranscher. Styrelsen för teknisk utveckling lämnar även råd och stöd åt uppfinnare och förmedlar kontakter mellan dessa och exploatörer. För budgetåret 1969/70 föreslås för nämnda ändamål ett anslag av 70 milj. kr., en ökning med 16,8 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av denna ökning utgör ca 6,5 milj. kr. löneomräkning m. m.

Departementschefen anger att vid beräkningen av medelsbehovet hänsyn tagits till det stöd som förutses utgå till långsiktig forskning vid AB Atomenergis forskningsstation i Studsvik. Kostnaderna för denna verksamhet, som nu finansieras över AB Atomenergis anslag, beräknas för innevarande år uppgå till 12,6 milj. kr. Från och med nästa budgetår skall

enligt departementschefens förslag frågor om stöd till den långsiktiga forskningen i Studsvik prövas av styrelsen för teknisk utveckling och — efter samråd med styrelsen — av berörda forskningsråd, dvs. i första hand statens råd för atomforskning och statens naturvetenskapliga forskningsråd.

Styrelsen för teknisk utveckling har för budgetåret 1969/70 anmält ett medelsbehov av 97 507 000 kr.

I motionen I: 668 föreslås att anslaget tas upp med det av styrelsen föreslagna beloppet.

Utskottet anser sig kunna konstatera att allmän enighet råder om att den tekniska utvecklingen har en avgörande betydelse för samhällsekonomins tillväxt och om önskvärldheten av en ökad satsning på teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Det grundläggande motivet för inrättande av styrelsen för teknisk utveckling var att åstadkomma en samordning och förstärkning av organisationen för statens stöd till teknisk forskning och utveckling samtidigt som resurserna för verksamheten väsentligt ökades. Det är givetvis angeläget att styrelsen i fortsättningen tilldelas tillräckliga resurser för att på ett adekvat sätt kunna fullgöra de väsentliga uppgifter som åvilar den.

Den i förhållande till styrelsens anslagsframställning avsevärt reducerade medelsanvisningen som föreslås av Kungl. Maj:t måste enligt utskottets mening innebära att styrelsen kommer att ställas inför besvärliga prioriterings- och avvägningsproblem. Med hänsyn till den förhållandevis betydande ökningen av resurserna för teknisk forskning och utveckling som kom till stånd innevarande budgetår anser sig utskottet emellertid kunna godta Kungl. Maj:ts medelsberäkning för nästa budgetår och avstyrker därför motionen I: 668. Vid detta ställningstagande har utskottet även särskilt beaktat att villkoren för lån från INFOR kommer att ändras på ett sådant sätt att ett ökat utnyttjande av tillgångarna kan komma till stånd.

I motionerna I: 486 och II: 556 behandlas en rad spörsmål med anknytning till teknisk forskning och utveckling.

Sålunda föreslås bl. a. att en teknisk-ekonomisk utredning tillsätts för att utröna vilken vikt ökad satsning på teknisk forskning och utveckling i sysselsättningskapande och kostnadsbesparande syfte kan få.

Att mäta effekterna av stödet till teknisk forskning och utveckling i de åsyftade hänseendena framstår enligt utskottets mening som en utomordentligt svår uppgift. Detta gäller bl. a. möjligheterna att renodla dessa effekter i förhållande till andra t. ex. sådana som uppkommer till följd av konjunkturförändringar.

I statsrådsprotokollet har framhållits att ett av de väsentligaste motiven för att inrätta styrelsen för teknisk utveckling var de ökade behoven av långsiktig planering av inriktningen och utformningen av det statliga

stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Styrelsen, som anser att planeringen måste byggas upp kring studier av teknikens möjligheter och samhällets och näringslivets behov av teknik, har för nästa budgetår begärt ökade medel för den långsiktiga planeringen. Som ett väsentligt led i planeringen har styrelsen därvid sett en utveckling av prognosunderlaget samt en uppföljning och utvärdering av styrelsens insatser. I statsverkspropositionen har kostnaderna för styrelsens långsiktiga planering beräknats till ca 1,2 milj. kr. budgetåret 1969/70 vilket jämfört med motsvarande verksamhet under innevarande år innebär en ökning med 654 000 kr. Mot bakgrund av den vikt det långsiktiga planeringsarbetet sålunda tillmäts anser utskottet det motionsvis gjorda yrkandet om särskild utredning inte böra föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

I nämnda motioner har också framställts yrkande om utredning av frågan om den centrala forskningsorganisationen och om forskningsberedningens framtida status.

Utskottet har erfarit att inom forskningsberedningen förts en livlig debatt rörande beredningens arbetsformer. En viss omorganisation har nyligen beslutats. Innan erfarenheter vunnits av denna anser utskottet inte det vara befogat med någon särskild utredning av hithörande frågor. Utskottet förutsätter att forskningsberedningen även i fortsättningen ägnar uppmärksamhet åt frågor som rör den centrala forskningsorganisationen och beredningens arbetsformer.

Styrelsen för teknisk utveckling har på det internationella planet fått viktiga och omfattande uppgifter som enligt styrelsens uppfattning fordrar ett ingående studium av de olika kontaktfunktionerna och de krav dessa ställer. Utskottet anser sig kunna utgå från att styrelsen även i fortsättningen i sina förslag till anslagsäskanden för fram och vid sin fördelning av tillgängliga medel beaktar behovet av resurser för internationell forskningssamverkan. Utskottet anser det därför inte påkallat att riksdagen enligt yrkande i motionerna I: 486 och II: 556 särskilt begär att förslag om ökade bidrag för internationell forskningssamverkan föreläggs 1970 års riksdag.

Frågan om ett fristående institut för beställningsforskning och forskningsförmedling behandlade riksdagen i fjol i anledning av propositionen 1968: 68 angående inrättande av styrelsen för teknisk utveckling m. m. (SU 131).

Utskottet framhöll att forskningsförmedling var att betrakta som en integrerande del av styrelsens uppgifter och ansåg därför inte att något fristående institut härför borde inrättas. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning liksom också till synpunkten att ställningstagandena till vissa frågor angående beställningsforskning borde anstå till dess att erfarenheter vunnits av styrelsens verksamhet.

I januari innevarande år tillkallades sakkunniga som fått i uppdrag att utreda samordningen av viss statlig forskningsverksamhet. Denna

utredning torde komma att ta upp de speciella problem som måste lösas för att möjliggöra ett vidgat utnyttjande av resurser vid statliga forskningsinstitut för såväl myndigheternas som näringslivets behov.

Av statsverkspropositionen framgår att styrelsen för teknisk utveckling för närvarande närmare studerar formerna för en effektiv insats avseende förmedling av forskningsuppgifter. Ett led i styrelsens verksamhet är vidare att främja kontakterna mellan universitet, högskolor, forskningsinstitut och näringsliv.

Utskottet har inte funnit vad i motionerna I: 486 och II: 556 anförts angående inrättande av ett fristående institut för beställningsforskning och forskningsförmedling motivera ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida i denna fråga, varför utskottet avstyrker motionerna i denna del.

Ifrågavarande motioner innehåller även yrkande om särskild utredning angående den tekniska informationen till allmänheten och riksdagens ledamöter.

Frågan om riksdagens informationsbehov på det tekniska området har behandlats av 1968 års riksdag. Utskottet får beträffande denna fråga hänvisa till konstitutionsutskottets utlåtande nr 38 år 1968. I enlighet med nämnda utskotts förslag har riksdagen till grundlagberedningen för övervägande överlämnat motioner som behandlar nu ifrågavarande spörsmål.

Vad gäller information till allmänheten vill utskottet erinra om att informationsutredningen som tillsattes år 1967 enligt sina direktiv bl. a. har att pröva behovet av en vidgad information om samhällets verksamhet och att närmare behandla olika vägar för att effektivisera informationen.

Vidare framgår av statsrådsprotokollet att styrelsen för teknisk utveckling ser som en viktig uppgift att via massmedia, fackpress och egna publikationer sprida information dels om resultaten av styrelsens arbete i form av stödda forskningsprojekt och uppnådda forskningsresultat, dels om styrelsens allmänna insatser till stöd för teknisk forskning och utveckling samt om den tekniska utvecklingen i stort och dess inverkan på individ, samhälle och näringsliv.

Utskottet anser sig således kunna konstatera att de viktiga informationsproblem som berörs i motionerna redan är uppmärksammade och finner inte skäl tillstyrka motionsyrkandet i fråga.

I motionerna I: 167 och II: 181 föreslås åtgärder — bl. a. av organisatorisk art — syftande till att intensifiera de svenska forskningsinsatserna avseende framställning och utnyttjande av nya proteinrika livsmedel.

Av statsrådsprotokollet framgår att styrelsen för teknisk utveckling tillmäter ökade insatser inom det livsmedelstekniska området stor betydelse.

Det är självfallet ett angeläget önskemål att vårt land utifrån sina förutsättningar genom forskning och utvecklingsarbete bidrar till att lösa problemen med världens proteinförsörjning.

För en effektiv insats i detta avseende krävs ökat samarbete mellan olika forskningsgrenar och skilda myndigheter.

Utskottet har erfarit att resultaten av vissa pågående forskningsprojekt — bl. a. avseende möjligheterna att utvinna protein ur raps — föranlett styrelsen för teknisk utveckling att närmare överväga såväl de ekonomiska som de organisatoriska formerna för forskningsstödet till detta i olika avseenden så väsentliga forskningsområde.

Utskottet anser därför att motionerna — såvitt nu är i fråga — inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit och uttalat har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 668 till *Styrelsen för teknisk utveckling* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att under budgetåret 1969/70 godkänna avtal rörande stöd till kollektiv teknisk forskning m. m. som inberäknat löpande avtal innebär åtaganden av högst 19 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1969/70—1973/74,

3. att riksdagen godkänner att av den vinst som år 1969 tillfaller staten från Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag högst 20 000 000 kr. avsätts till Malmfonden,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser teknisk-ekonomisk utredning,

5. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser utredning om den centrala forskningsorganisationen och forskningsberedningens status,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser internationell forskningssamverkan,

7. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser institut för beställningsforskning och forskningsförmedling,

8. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser utredning om den tekniska informationen,

9. att riksdagen avslår motionerna I: 167 och II: 181 i vad de avser utredning om forskning avseende proteinrika livsmedel,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 167 och II: 181 i vad de avser inrättande av särskilt organ för forskning och utveckling inom i motionerna angivet område.

13. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 2—E 9, s. 45—53) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet ett förslagsanslag av 7 200 000 kr.,

2. till Statens provningsanstalt: Utrustning ett reservationsanslag av 800 000 kr.,

3. till Bidrag till forskningsverksamhet m. m. vid statens provningsanstalt ett reservationsanslag av 4 375 000 kr.,

4. till Statens skeppsprovningsanstalt: Uppdragsverksamhet ett förslagsanslag av 4 520 000 kr.,

5. till Statens skeppsprovningsanstalt: Utrustning ett reservationsanslag av 400 000 kr.,

6. till Bidrag till forskningsverksamhet m. m. vid statens skeppsprovningsanstalt ett reservationsanslag av 1 600 000 kr.,

7. till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien ett anslag av 500 000 kr.,

8. till Bidrag till Sveriges standardiseringskommission ett anslag av 1 575 000 kr.

14. Delegationen för atomenergifrågor. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 10, s. 53—54) och hemställer

att riksdagen till Delegationen för atomenergifrågor för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 610 000 kr.

15. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi. Kungl. Maj:t har (punkt E 11, s. 54—70) föreslagit riksdagen att till Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 54 000 000 kr.

Utskottet. Med stöd av i fjol lämnat bemyndigande har Kungl. Maj:t godkänt ett konsortialavtal mellan staten och Allmänna Svenska elektriska aktiebolaget (ASEA) om samarbete på atomkraftområdet. Det för ändamålet särskilt bildade bolaget AB ASEA-ATOM har övertagit vissa verksamheter från Aktiebolaget Atomenergi.

Atomenergi har för budgetåret 1969/70 föreslagit ett anslag av 83 milj. kr. vilket enligt statsrådsprotokollet skulle innebära en i huvudsak oförändrad nivå för den verksamhet inom bolaget som inte förts över till ASEA-ATOM. Kungl. Maj:t förordar en till 60 milj. kr. begränsad medelsram för Atomenergis verksamhet under budgetåret 1969/70. Till följd

av viss beräknad reservation föreslås att medelsanvisningen begränsas till 54 milj. kr.

Kungl. Maj:ts förslag om medelsram är en konsekvens av förslag om inte oväsentligt ändrade förutsättningar för Atomenergis verksamhet. Arbetet med termiska reaktorer skall prioriteras och de anslagsfinansierade arbetena med snabba reaktorer under nästa budgetår vara av mindre omfattning än under innevarande budgetår. Utskottet erinrar om sitt uttalande i fjol (SU 104) beträffande internationellt samarbete på detta område.

Såsom framgår av vad utskottet i det föregående anfört vid behandlingen av frågan om anslag till styrelsen för teknisk utveckling skall den långsiktiga forskning i Studsvik som inte har direkt samband med det industriella programmet i fortsättningen inte finansieras över Atomenergis anslag.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad under ifrågavarande anslagsrubrik anförts och föreslagits. Emellertid vill utskottet understryka att det förutsätter att de aktuella åtgärderna kommer att genomföras under största möjliga hänsynstagande till personalens berättigade krav på skäliga omställningstider. Utskottet förutsätter vidare att Kungl. Maj:t skall äga vidta eventuellt erforderliga övergångsanordningar.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 54 000 000 kr.

16. **Internationellt atomenergisamarbete.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 12, s. 70—73) och hemställer

att riksdagen till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

Statens vattenfallsverk

17. **Kraftstationer m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt I: 1, s. 75—100) föreslagit riksdagen att till Kraftstationer m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 595 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 611 av herr Ferdinand Nilsson och fru Elvy Olsson samt II: 688 av herrar Glimmér och Polstam i vad avser hem-

ställan att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om dels snabbprojektering av ett kärnkraftverk vid en i motionerna föreslagen bergkanals utlopp från Vänern enligt i motionerna anförda riktlinjer, dels snabbprojektering av ett vattenkraftverk vid nämnda kanals utlopp i Västerhavet enligt i motionerna anförda riktlinjer, dels förslag föranledda av de nämnda åtgärderna,

dels de likalydande motionerna I: 631 av herr Virgin m. fl. och II: 683 av herr Cassel m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte besluta att till Kraftstationer m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 615 000 000 kr.

Utskottet. För statens vattenfallsverks kraftavsättning har under våren 1968 en ny prognos upprättats på basis av energikommitténs rapport hösten 1967 och en därpå grundad studie av Centrala Driftledningen (CDL) rörande Sveriges elförsörjning under 1970-talet. Vattenfallsverkets nya prognos utvisar något högre värden för den kommande 10-årsperioden än tidigare beräkningar.

För att tillgodose den ökade efterfrågan föreslås, utöver tidigare beslutade atomkraftaggregat om ca 750 och ca 800 MW i Ringhals kraftstation, att Akkats i Lilla Lule älv och ett tredje aggregat i Nämforsens kraftstation i Ångermanälven byggs ut till hösten 1973. Tillsammans ger dessa utbyggnader ett ytterligare effekttillskott av 190 MW.

För budgetåret 1969/70 föreslås för statens vattenfallsverk en investeringsram om 580 milj. kr. till bl. a. förberedelsearbeten för nämnda anläggningar samt pågående utbyggnader av vattenkraftstationerna Gejmån, Parki, Letsi, Vietas, Boden och Bastusel samt av värmekraftstationerna Stenungsund, Marviken och Norrköping. I investeringsramen ingår även medel för bl. a. fortsatt utbyggnad av överförings- och distributionsnätet.

Anslagsbeloppet för kraftstationer m. m. bör enligt statsrådsprotokollet beräknas med hänsyn till att liksom tidigare är en marginal utöver ramen om 580 milj. kr. bör finnas för att möjliggöra en sådan ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. Kungl. Maj:t föreslår därför att anslaget tas upp med 595 milj. kr.

I motionerna I: 631 och II: 683 yrkas ett investeringsanslag av 615 milj. kr. Ökningen i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag är motiverad av yrkande i samma motioner om utbyggnad av Trollhätte kanal. Sistnämnda yrkande har utskottet behandlat tidigare under sessionen i sitt utlåtande nr 9 och därvid avstyrkt detsamma. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet även motionerna i vad de avser medelsanvisning och föreslår att för nästa budgetår i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas 595 milj. kr. Vad Kungl. Maj:t anför och föreslagit som grund för detta belopp har inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande.

I nyssnämnda utlåtande har utskottet vidare avstyrkt ett i motionerna I: 611 och II: 688 framfört förslag om snabbprojektering av en bergkanal mellan Vänern och Västerhavet. Därest riksdagen fattar beslut i enlighet härmed har yrkandena i samma motioner om snabbprojektering av kraftverk vid den av motionärerna föreslagna bergkanalens utlopp i Vänern och i Västerhavet förfallit.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 631 och II: 683, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 595 000 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 611 och II: 688 såvitt nu är i fråga.

Statens allmänna fastighetsfond

18. *Tillbyggnader vid statens skeppsprovningsanstalt.* Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 1, s. 101) och hemställer

att riksdagen till *Tillbyggnader vid statens skeppsprovningsanstalt* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 1 700 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

19. *Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken.* Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt V: 1, s. 101—104) och hemställer

att riksdagen till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

20. *Statliga gruvor m. m.* Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt VII: 1, s. 105—107) och hemställer

att riksdagen till *Statliga gruvor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

21. Uppskjutna frågor. Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

punkten E 13: Drift av Ranstadsverket m. m.

punkten VI: 1: Teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 18 mars 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Bengt Gustavsson (s), Bengtson (cp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Wallmark (m), Jonsson (s), Levin (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (m), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Bergman (s), Johansson i Norrköping (s), Alemyr (s), Nilsson i Tvärålund (cp), Fagerlund (s), Andersson i Knäred (cp), Svanberg (s), Nilsson i Kristianstad (s), Mundebo (fp), Sjönell (cp), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservationer

1. vid *punkten 1* (Industridepartementet) beträffande *ersättning för vissa prestationer* av herrar Ottosson (m), Wallmark (m), Bohman (m) och Lothigius (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med »Med anledning» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Ett grundläggande krav beträffande den statliga företagsamheten måste enligt utskottets mening vara att de statliga företagen — med de undantag som kan vara motiverade av att företagets verksamhet betingas av sociala eller fiskala skäl eller av omsorg om folkhälsan eller dylikt — i konkurrenshänseende skall verka på samma villkor som de privata företagen vilket

innebär bl. a. att de skall bära sina egna kostnader. Enligt gällande ordning bestrids emellertid vissa driftkostnader över statens budget. Sålunda torde en inte obetydlig del av industridepartementets medel till expertis och tillfällig arbetskraft tas i anspråk för utredningsfrågor m. m. angående statliga företags drift.

För tjänster från departement eller statliga myndigheter som är av den karaktären att de enligt vedertagna normer bör hänföras till respektive företags kostnader, t. ex. anlitan­de av expertis eller konsult för planering och marknadsanalyser, skall det statliga företaget och den statliga företagsgruppen er­lägga marknadsmässig ersättning till statsverket.

Under återopande av det anförda tillstyrker utskottet motionerna såvitt nu är i fråga.»

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen med bifall till motionerna I: 323 och II: 367 såvitt de icke behandlats under 1 beslutar att statliga företag skall till statsverket er­lägga marknadsmässig ersättning för från departement och andra myndigheter mottagna tjänsteprestationer, som icke även utgår till privata företag.»

2. vid punkten 12 (Styrelsen för teknisk utveckling) beträffande *beställningsforskning och forskningsförmedling* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Levin (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser
dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med »Utskottet framhöll» och på s. 10 slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

»Det är enligt utskottets mening uppenbart att statsmakterna bör söka underlätta företagens innovationsverksamhet. En effektiv organisation för samarbete och informationsutbyte mellan näringsliv, universitet och forskningsinstitut måste därvid vara av väsentlig betydelse. Vidare är det av vikt att en utbyggd rådgivning och service kommer till stånd såväl till enskilda företag som till olika offentliga myndigheter i frågor som rör beställningsforskning.

Utskottet anser — i enlighet med vad som föreslås i motionerna I: 486 och II: 556 — att ansvaret för dessa uppgifter bör läggas på ett särskilt organ, lämpligen ett institut för beställningsforskning och forskningsförmedling som underställs styrelsen för teknisk utveckling. Syftet skall vara att dels hjälpa industrin att komma i kontakt med rätt forskare/forskningsinstitution för t. ex. specifika problem och uppdragsforskning, dels att intressera industrin för de forskningsresultat som framkommer vid universitet och högskolor etc. Institutet skall ha bred överblick över vilka forskningsinsatser på det tekniska området som görs i landet och ha god kontakt med universitets- och högskoleinstitutioner. Det skall också kunna förmedla beställningsuppdrag.

Många uppfinnare och mindre och medelstora företag har stort behov av en omfattande rådgivning och hjälp som inte enbart är av finansiell natur. Det kan gälla patent, licensverksamhet, industriell organisation m. m. Privata konsultföretag finns men bör kompletteras med en utökad statlig serviceverksamhet av denna karaktär, som då lämpligen kan förläggas till ifrågakavare institut.

Utskottet föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande beställningsforskning och forskningsförmedling.»

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

»7. att riksdagen i anledning av motionerna I: 486 och II: 556 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande beställningsforskning och forskningsförmedling,»

3. vid punkten 12 (Styrelsen för teknisk utveckling) beträffande *medelsanvisningen* av herr Wallmark (m).

Särskilt yttrande

vid punkten 1 (Industridepartementet) beträffande *ersättning för vissa prestationer* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Levin (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anfört:

»Genom motionerna I: 323 och II: 367 har aktualiserats en fråga av stor principiell räckvidd. Vi har intet att erinra mot utskottets ställningstagande till motionsyrkandet i fråga men anser att utskottet bort uttala att som princip bör gälla att de statliga företagen i konkurrenshänseende skall verka på samma villkor som de privata företagen vilket innebär bl. a. att de skall bära sina egna kostnader.»